

DANSK KRONIK

I december 1950 anmodede justitsministeriet straffelovskommissionen om at overveje en ændring af reglerne om betingede domme. Kommissionen har nu afsluttet sit arbejde hermed og justitsministeriet offentliggjort dens *Betænkning om forsorgsdomme og betingede domme*. Efter kommissionens forslag skal den betingede dom spalttes i to forskellige retsfølger, *dom til forsorg og betinget dom* (efter lovudkastet kapitel 7 og 7 a i straffeloven). Den sidstnævnte domsform skal fortsat anvendes efter det kendte mønster: som en udsættelse af en fastsat straf (eksekutionsudsættelse). Dom til forsorg er noget nyt. Det er i realiteten det samme som den såkaldte domsudsættelse, der kendes i U.S.A., England og Sverige, og som nu også er foreslået i Norge som alternativ til eksekutionsudsættelse. Men dens formelle struktur er dog en anden. Der skal ikke i formen være tale om betinget dom eller strafudsættelse, men om direkte idømmelse af tilsyn og eventuelt tilføjelse af anden forsorg, altså en selvstændig sanktion. Foranstaltningerne skal dog normalt ikke kunne tvangsexekveres. Ligheden med domsudsættelsen ytrer sig derved, at overtrædelser af givne pålæg inden for den fastsatte prøvetid (fra 1 til 5 år) kan begrunde idømmelse af straf for den lovovertrædelse, som gav anledning til forsorgsdommen. Tilsyn (som regel udøvet af Dansk Forsorgsselskab) skal være et fast element i alle forsorgsdomme, men desuden skal retten efter sagens beskaffenhed kunne tilføje særlige pålæg. I lovudkastet opregnes syv grupper af mulige pålæg: 1) om uddannelse, arbejde, opholdssted, samkvem med bestemte personer eller anvendelse af fritid, 2) om ophold i hjem eller institution, 3) om at afholde sig fra spiritus, narkotika eller andre medikamenter, 4) om afvænningskur, 5) om psykiatrisk behandling eller anden lægelig kur, 6) om at underkaste sig tilsynets bestemmelser angående rådigheden over indtægter etc., og 7) om skadeserstatning. Opregningen er udtømmende. Pålæggene skal kunne ændres eller bortfalde inden for prøvetiden (der er identisk med tilsynstiden); også tilsynet kan bortfalde før det i dommen fastsatte tidspunkt.

Med hensyn til forholdet mellem forsorgsdom og betinget dom i den praktiske anvendelse har kommissionens medlemmer delt sig et et flertal og to mindretal. Flertallet mener, at tilsyn og anden forsorg som altovervejende hovedregel bør anvendes i forsorgsdommens form. Kun undtagelsesvis bør der forekomme betingede domme med vilkår om tilsyn eller med andre vilkår, og disse må da være af mindre indgribende art. De to mindretal — hvert bestående af et medlem — vil formulere reglerne således, at adgangen til at anvende betinget dom med vilkår bliver noget friere; det ene mindretal vil stille domstolene helt frit.

Betænkningens tyngdepunkt ligger i det nævnte forslag om at tilstræbe en øget anvendelse af egnet forsorg over for særlige grupper af lovovertrædere; behovet for sådan forsorg omtales, og der gives visse

retningslinier for en udbygning af det praktiske forsorgsapparat. — Hertil kommer for de betingede dommes vedkommende forskellige forslag om forbedring af de gældende regler, navnlig i straffelovens § 57, hvor det foreslås at forlade den absolutte kumulation og reglen om obligatorisk fuldbyrdelse af straf efter visse nye lovovertrædelser. Foretagelsen af personundersøgelser skal være obligatorisk i sager, som tegner til forsorgsdom eller betinget dom.

I 1949 nedsatte det daværende krigs- og marineministerium et udvalg til overvejelse af forslag til ændring af *militær straffelov og militær retsplejelov*. Baggrunden herfor var nogle af ungdomskommissionen fremsatte forslag angående de værnepligtiges forhold. Udvalget har nu afgivet betænkning til forsvarsministeriet, som imidlertid ikke har offentliggjort den. Som begrundelse herfor har forsvarsministeriet i en gennem pressen udsendt meddelelse bl. a. udtalt, at man udover de af udvalget behandlede spørgsmål ønsker at optage andre vigtige spørgsmål vedrørende den militære retsplejeordning til overvejelse. Dette skyldes bl. a. den aktualitet, som visse spørgsmål har fået i den senere tid. Der foreligger endnu ikke noget om, hvorvidt yderligere udvalgsbehandling vil blive indledet.

Et af indenrigsministeriet i 1950 nedsat udvalg har afgivet en *Betænkning om misbrug af euforiserende stoffer* (navnlig morfin og visse almindeligt anvendte lægemidler — stimulanser, smertestillende midler, sovemidler — der er fremstillet i de senere årtier). Udvalget regner med, at der i Danmark foregår et betydeligt misbrug af sådanne stoffer, som kommer ud i omsætningen gennem ægte og falske recepter, i et mindre omfang gennem tyverier, men kun i meget ringe grad ved indsmugling. Antallet af indlæggelser til afvænningsanstalter har — som det nærmere dokumenteres — taget stærkt til siden krigen, og udvalget meddeler en særlig redegørelse til belysning af eufomaniens omfang og problemer i Storkøbenhavn (Nyhavn og nogle andre kvarterer). Det anses for påtrængende nødvendigt at træffe foranstaltninger til bekæmpelse af misbrug, idet hovedvægten herved ikke skal lægges på forbedrede afvænningsmuligheder, men på at forebygge, at eufomani opstår. Der stilles i betænkningen en række forslag: udsendelse af en vejledning til lægerne (som på dette felt stilles overfor særdeles vanskelige skønsspørgsmål), indskriden overfor læger som viser uforvarsligt forhold ved ordinationen af stofferne, foranstaltninger til undgåelse af falske recepter (særlige blanketter m. v.), en udvidelse af det straffbare område efter opiumsloven af 1936 etc. Derimod viger udvalget tilbage fra at foreslå adgang til tvangsindlæggelse eller tvangstilbageholdelse af eufomane.

Knud Waaben.

NORSK KRONIKK

Lov om barnevern er vedtatt av Stortinget. Loven, som bl. a. avløser verjerådsloven av 1896, bygger i det vesentlige på Barnevernskomitéens innstilling, som tidligere har vært omtalt i kronikken (1952 s. 278).

Et meget omdiskutert punkt i innstillingen var på hvilken måte barnevernsnemnda skulle sammensettes. Barnevernskomitéen hadde foreslått at ett av de fem medlemmene skulle være lege og at underdommeren skulle tiltre nemnda ved behandlingen av visse særlig viktige spørsmål. I diskusjonen har det vært hevdet at også en prest burde være med, mens andre har foreslått en psykolog eller pedagog som obligatorisk medlem.

Sosialdepartementet fremmet forslag om at kommunestyret skulle stå helt fritt ved valget av medlemmer til nemnda (når en ser bort fra underdommerens deltakelse i visse saker), og dette ble også lovens løsning. Det forutsettes imidlertid i loven at barnet såvidt mulig blir undersøkt av sakkyndig før nemnda treffer vedtak i saken.

Stortinget har også vedtatt forslaget om visse endringer i lovgivningen om rettighetstap. Loven bygger i det vesentlige på Straffelovrådets innstilling, som er utførlig omtalt i tidsskriftet av Rådets formann, sorenskriver *Harbek* (1951 s. 225). Lovendringen betyr en vesentlig innskrenkning i adgangen til å idømme rettighetstap.

Oslo kommune har opprettet et utvalg til å lede kampen mot ungdomskriminaliteten, som for øvrig ikke har steget noe etter krigen, såvidt en kan avgjøre det. Man regner imidlertid med en ikke ubetydelig stigning i årene fremover, da befolkningen i de yngre aldersgrupper er sterkt stigende.

Som et ledd i arbeidet med å bekjempe ungdomskriminaliteten har Oslo kommune også ansatt en fullmektig, *Chr. Trampe Bødtker*, som særlig skal ta seg av det kriminalitetsforebyggende arbeid blant Oslo ungdommen. Planer foreligger om å opprette en rekke samarbeidsutvalg i byen som på lokal basis skal bekjempe ungdomskriminaliteten. Meningen er også å få i stand fritidslokaler, som skal stå til ungdommens disposisjon.

Direktøren ved Berg Arbeidsskole, *Karsten Heli*, har sluttet i sin stilling for å overta rektorstillingen ved Oslo Katedralskole. Direktørstillingen er avertert ledig.

Arbeidsskolen, som ble åpnet for knapt 1½ år siden, har nå ca. 20 elever mens den er beregnet på 60. I disse dager skjer den første ordinære utskrivning av en elev. Normalt skal oppholdet vare 2 år, men da eleven har gjort gode fremskritt og skal inn på skole i høst for å fullføre sin utdanning, har man benyttet seg av lovens adgang til å løslate før 2 årsfristen er ute.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA

Betänkande angående *trafiknykterhet* (SOU 1953:20) har framlagts av 1949 års trafiknykterhetsutredning (ordförande statsrådet *Ingvar Lindell*). Betänkandet innehåller förslag till ändringar i lagen den 28 september 1951 om straff för vissa trafikbrott, vägtrafikförordningen och vägtrafikkungörelsen. Som bilagor till betänkandet fogas bl. a. en undersökning över Widmarks mikrometod för bestämning av alkohol, dess tillförlitlighet och felkällor samt en jämförelse mellan ADH- och Widmarkmetoden.

Utredningen framhåller, att i relation till trafikvolymen rattfylleri-brottsligheten inte visar någon säker tendens till långsiktig ökning; kurvan för rattfylleribrottsligheten har utvecklats gynnsammare än såväl det allmänna nykterhetstillståndet som den allmänna brottsligheten. Men, säger utredningen, den väldiga ansvällningen av trafiken innebär, att rattfylleriets roll som orsak till skada blir allt större absolut taget. Kraven på trafikanterna måste därför höjas. En av orsakerna till att utvecklingen inte blivit mer ogynnsam synes ovedersägligen ha varit den förefintliga speciallagstiftningen mot rattfylleri, uttalar utredningen.

Verkställda undersökningar har visat att en nedsättning av körfunktionerna med därav följande riskökning i allmänhet föreligger vid blodalkoholhalten 0,3—0,4 promille. Vid 0,5 promille torde de allra flesta förare ha drabbats av sådan funktionsnedsättning, enligt vad de sakkunniga uttalar.

Utredningen föreslår, att trafiknykterheten när det gäller motorförare liksom hittills indelas i ett grövre och ett lindrigare brott. Det grövre brottet, *rattfylleri*, karakteriseras av att föraren var så påverkad av starka drycker eller annat berusningsmedel att han företett tecken därå. Härmed likställes den som haft en blodalkoholhalt av 1,5 promille eller däröver. Det lindrigare brottet, *rattnykterhet*, avser den lägre grad av påverkan, som visserligen inte röjer sig genom yttre tecken men likväl gör motorföraren olämplig för sin uppgift. Brottbestämningen knytes här till blodalkoholhalten och utredningen förordar 0,5 promille som den gräns där straffansvar inträder. I gällande lydelse av lagen är gränsen 0,8 promille. — Straffansvar föreslås även för sådan cyklist och förare av hästfordon som är i iakttagbar mån påverkad.

Då personer misstänkta för rattfylleri ofta, för att undgå straff, felaktigt uppger att alkoholförtäring skett efter färden, föreslår utredningen en bevispresumtion av innebörd att spritförtäringen skall anses ha ägt rum före eller under färden, om föraren ej styrker att förtäringen i dess helhet skett efter färden. — Vidare föreslås ett nytt stadgande om rätt för polisman att taga prov på förares utandningsluft medelst s. k. drunkometer.

Den övre gränsen av tiden för återkallelse av körkort på grund av trafiknykterhet höjes till åtta år vid återfall och till fyra år i övriga

fall. Vidare införes möjlighet att återkalla körkortet för alltid, då synnerliga skäl föranleder därtill.

Rattfyllerlagstiftningen utvidgas till en allmän trafiknykterhetslag. Utredningen föreslår att såsom för rattfyllerier resp. rattonykterhet den skall straffas som vid förande av tåg, spårvagn, maskindrivet fartyg eller flygmaskin varit iakttagbart påverkad resp. haft minst 0,5 promille alkoholhalt i blodet. Motsvarande regel skall gälla för den som utövar sådan befattning hos järnvägs-, spårvägs-, buss-, sjöfarts- eller lufttrafikföretag av vilken trafiksäkerheten är beroende, även om han inte medföljer trafikmedlet.

Den i föregående häfte omnämnda utredningen om *sinnesundersökningar m. m.*¹⁾ har avlämnat en promemoria med förslag till vissa åtgärder för att nedbringa väntetiderna vid sinnesundersökning i brottmål (SOU 1953:21). Utredningen föreslår att sinnesundersökningarna skall differentieras. En differentiering skall kunna ske genom ökad användning av sådan kort undersökning som nämns i 4 § lagen om särskild förundersökning i brottmål. I de fall där undersökningen utförs av psykiater, anser utredningen att denna undersökning i viss utsträckning kan ersätta undersökning jämlikt sinnessjuklagen, och det borde alltså vara möjligt att straffriförklara på grundval av den. Härvid måste dock iakttagas att, om den straffriförklarade är i behov av vård på sinnessjukhus, intagning måste ske enligt bestämmelserna i 2 kap. sinnessjuklagen, d. v. s. medelst vårdattest och icke automatiskt såsom när sinnesundersökning verkställts.

Utredningen föreslår emellertid att en differentiering göres också när det gäller sinnesundersökningar enligt sinnessjuklagen. Utredningen framhåller att sinnessjuklagen inte innehåller några direkta föreskrifter om hur omfattande en sinnesundersökning skall göras, men konstaterar att undersökningarna i fråga om sin omfattning kommit att präglas av en viss schablonmässighet. Utredningen tänker sig att ett stort antal fall kan undersökas med anlitande av en betydligt enklare apparat än vad nu sker. I dessa fall skulle undersökningen kunna begränsas till ungefär samma omfattning som utredningen tänkt sig för de korta undersökningar enligt 4 § lagen om särskild förundersökning, vid vilka psykiater uttalar sig om den misstänkte är att hänföra till 5 kap. 5 § strafflagen eller ej. En på så sätt begränsad undersökning skall avgivas inom tre veckor; hinner undersökningen inte utföras på den tiden måste fullständig sinnesundersökning göras. För den stora sinnesundersökningen föreslås inte någon ändring av den tid som nu gäller, sex veckor.

Beträffande sinnesundersökningarnas omfattning föreslår utredningen i administrativ väg utfärdade föreskrifter att utlåtandet ej bör avfattas vidlyftigare än som erfordras för att lämna nödig ledning för fallets bedömning och att särskild undersökningsjournal ej är erfor-

¹⁾ Se NTfK 1953 s. 184.

derlig. Utredningen föreslår att den obligatoriska granskningen av utlåtandena i medicinalstyrelsen avskaffas. Utredningen uttalar att praxis blivit så stabiliserad, att det numera icke är mycket att vinna genom en sådan granskning. Den vägledning som kan vara erforderlig inom förevarande område torde bättre kunna lämnas genom att medicinalstyrelsens rättspsykiatriska nämnd avgiver motiverade utlåtanden i de fall då domstol begärt dess yttrande samt på lämpligt sätt bringar fall av mera allmänt intresse till rättspsykiaterkårens kännedom.

En statistisk utredning angående *nådeinstitutets* tillämpning under förra hälften av 1900-talet har verkställt av byrådirektören *Sverker Groth* (SOU 1953:22). Antalet nådeansökningar var 1901 160, motsvarande 1,95 promille av antalet för brott dömda personer. 1950 var antalet ansökningar 1219, eller 7,01 promille av de dömda. Man ser att bötesverkställighetslagen haft en gynsam inverkan. De bötfälldas antal var under 1930-talet omkring en tredjedel av de nådesökande. Nu håller sig siffrorna omkring 11 %. Det framgår vidare att Kungl. Maj:t under senare år i större utsträckning än tidigare fattar beslut som icke överensstämmer med högsta domstolens hemställan. Antalet bifallna ansökningar har varierat mycket under åren; det var t. ex. 1913 15 %, 1917 44,4 %, 1926 13,7 %, 1936 50,2 %, 1942 24 % och 1950 42,5%. Av utredningen får man vidare veta bl. a. vilken domstol som i sista instans ådömt den påföljd nådeansökningen avser och, för ett par år, innebörden av nådebesluten.

Carl Holmberg.

Meddelelser.

„SOCIALT FORSVAR“S TREDIE INTERNATIONALE KONGRES.

I dagene 20.—24. april 1954 afholdes i Antwerpen den 3. internationale kongres for „socialt forsvar“. Kongressens emne, „det sociale forvars midler“, som falder i de tre hovedspørgsmål: observationen, dommen og fuldbyrdelsen, har allerede været behandlet ved de to indledende sessionsmøder, som fandt sted i San Marino i september 1951 (se NTfK 1951 s. 374) og i Caracas i oktober 1952.

Generalrapportørerne vil blive dr. Répond og professor Constant (om observationen), professor Strahl og præsident Ancel (om dommen) samt professorerne Vassali og Viademonte (om fuldbyrdelsen).

Kriminalister, som er interesseret i kongressens program, opfordres til inden 1. december i år at sende en kortere afhandling (med et resumé på højst 30 linier) om et af emnerne, i tre eksemplarer til generalsekretær Carlos De Baeck, 58 rue Van Schoonbeke, Antwerpen, og et eksemplar til generalsekretær P. Piprot d'Alleaume, 34 Champs-Élysées, Paris — 8e.

JJ.